

BT5 BYBANEN TIL ÅSANE, DELSTREKNING 2:

Arkeologisk undersøkelse av tre naverboringer, 2021.

Dunlop, A.R.

Tittel BT5 Bybanen til Åsane, Delstrekning 2: Arkeologisk undersøkelse av tre naverboringer, 2021.	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 147/2021	Publiseringsdato 31.01.2022
	Prosjektnummer 1021959	Oppdragstidspunkt Juni 2021
	Forsidebilde Borepunkt DS2-592. Dunlop, NIKU, 2021.	
Forfatter(e) Dunlop, A.R.	Sider 11	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Arkeologi	

Prosjektleder Dunlop, A. R.
Prosjektmedarbeider(e) -
Kvalitetssikrer Lorvik, K.

Oppdragsgiver(e) Miljøloftet, BT5 Bybanen til Åsane
--

<p>Sammendrag</p> <p>I juni 2021 undersøkte forfatteren, en arkeolog ved NIKU distriktskontor Bergen, tre naverboringer utført i området Nye Sandviksveien/Birkebeinerkvartalet. Boringene ble foretatt i forbindelse med prosjektering for Bybane mot Åsane. Ingen av borepunktene inneholdt levninger fredet etter kulturminneloven.</p>
--

<p>Emneord</p> <p>Nye Sandviksveien, Birkebeinerkvartalet, grunnundersøkelser, moderne, geologiske lag</p>
--

Avdelingsleder

Johansen, L.-M. B.

Forord

Miljøløftet, BT5 Bybanen til Åsane takkes for oppdraget, og Norconsult AS for praktisk bistand. Oppdraget er en del av et større utredningsarbeid for Bybanen til Åsane.

NIKU prosjektnummer	1021959 (2021)
Berørt område	Bakkegaten, Birkebeinergaten, Sandviksveien
Gnr./bnre.	167/522, -715, -804
Oppdragets art	Arkeologisk undersøkelse ved naverboringer
Vedtaksdato; saksnummer	11.11.2020; 20/11439-7
Forvaltningsmyndighet	Riksantikvaren Distriktskontor Vest
Oppdraget utført av	NIKU distriktskontor Bergen
Oppdraget utført dato	Juni 2021
Koordinater	Se i rapporten
Overflate, dagens	23,90; 23,05; 21,90 moh
Filmnummer; antall foto	Bf30056; 6
Tilstedeværelse av automatisk fredete kulturminner	Nei
Kulturhistorisk tolkning	Moderne fyllmasser, geologiske lag, fjell
BRM-nr.	-
Aksesjonsnummer	-

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	7
2	Arkeologiske & topografiske opplysninger	7
3	Metoder.....	7
4	Resultater fra det arkeologiske feltarbeidet.....	8
4.1	Generelle forklaringer	8
4.2	Naverboringene: observasjoner	8
4.2.1	Borepunkt DS2-590	8
4.2.2	Borepunkt DS2-591	8
4.2.3	Borepunkt DS2-592	9
5	Datering & funn.....	9
6	Bevaringstilstand	9
7	Konklusjoner	9
8	Summary	10
9	Henvisninger.....	10
10	Dokumentasjon (NIKU).....	10
10.1	Foto (bare borelengdene i DS2-592).....	11

1 Innledning

Det vises til Riksantikvarens vedtak datert 11.11.2020 (saksnummer 20/11439-7). Oppdraget gjaldt arkeologiske undersøkelser i forbindelse med tre grunnboringer til fjell i området Nye Sandviksveien og Birkebeinerkvartalet i forbindelse med prosjektering av BT5 Bybanen til Åsane. Tiltakshaver var Miljøløftet, BT5 Bybanen til Åsane.

Det arkeologiske feltarbeidet ble foretatt 7. juni 2021; A. R. Dunlop fra NIKU distriktskontor Bergen var ansvarlig for registreringsarbeidet. Formålet med den arkeologiske undersøkelsen var å sikre det arkeologiske kildematerialet. All den informasjonen som man kunne få fra disse boringene ville være av stor verdi, ikke minst i sammenheng med fremtidige prosjekteringsarbeider.

2 Arkeologiske & topografiske opplysninger

Tiltaksområdet lå i nordre periferi av Middelalderbyen Bergen, kulturminne-ID 89049, og ikke langt fra Bergenhus festning, kulturminne-ID 100764. Det finnes ingen arkeologiske opplysninger fra de foreslåtte borepunktene. Nye Sandviksveien ble opparbeidet 1869–73, og kom til som følge av et statlig vedtak om å bygge en vei fra Mariakirken til Åsane; tidligere hadde trafikken nordover fra byen gått over Stølen og Ladegården. En reguleringsplan for boligfelt ble vedtatt i 1883, og Helgesens gate ble etablert i 1900. Området sør for Ladegården het Tamburengen frem til mot slutten av 1800-tallet; her ble det bl.a. drevet reperbane i pre-moderne tid, og det var også ekserserplass for tamburer og offiserer fra Bergenhus og Sverresborg.

Det kunne ikke utelukkes at det finnes spor av gårdsdrift fra forhistorisk og/eller middelaldersk tid i det berørte området. Det skal også ha vært en kirke et eller annet sted i det generelle området i middelalderen: Olavskirken på Bakkene, en stavkirke som Harald Gille lovte å reise under sitt felttog i Bergen i 1135. Den er nevnt i skriftlige kilder i 1181 og lå trolig nordøst for Sverresborg. Den brant i 1198 og ble gjenreist; først på 1300-tallet kan den ha blitt sognekirke. Etter Svartedauden ble kirkens gods tillagt kannikene ved Kristkirken, men trolig var den i bruk som gudshus til reformasjonen. Alle spor etter kirken var forsvunnet på 1600-tallet.

Hva angår alle borepunktene, ble potensialet for konflikt med intakte eldre kulturlevninger vurdert som lavt. Det kunne gjerne tenkes at geologiske avsetninger og fjell ikke ville ligge så langt ned fra overflaten. Hovedproblemstillingen tilknyttet boringene var å avklare hvorvidt levninger fredet etter kulturminneloven var til stede eller ikke.

3 Metoder

Borearbeidet ble utført av Norconsult AS, med arkeolog fra NIKU distriktskontor Bergen som ansvarlig for det arkeologiske registreringsarbeidet. Boringen ble utført som naverboring med beltegående borerigg under tilsyn av arkeolog, som fortløpende gransket lengdene tatt opp med naverboret og registrerte jordlagssekvensene i henhold til Norsk Standard NS9451:2009 (Standard Norge 2009) i utgangspunkt.

Verken funn eller prøver ble samlet inn.

Innmåling av borepunktene ble foretatt av Norconsult AS. Forkortelsen «moh» står for «meter over havet» (med utgangspunkt i referansesystemet NN2000).

4 Resultater fra det arkeologiske feltarbeidet

4.1 Generelle forklaringer

Resultatene er presentert hovedsakelig i tabellform, og da kan det trengs et par forklaringer. Nummerering av sjiktene – Bergenskontoret bruker «sjikt» istedenfor «lag» som betegnelsen for den stratigrafiske enheten i grunnboringer – er generert i dokumentasjonssystemet Intrasis. Kolonnen med overskrift «PC» inneholder angivelse av det enkelte sjiktets bevaringstilstand i henhold til SOPS-tabellen i NS9451:2009. Vær- og lysforholdene under feltarbeidet var bra.

4.2 Naverboringene: observasjoner

NIKU var med og undersøkte følgende borepunkter (nummereringen er i henhold til Norconsult AS sitt nummereringssystem):

- DS2-590 ved Birkebeinergaten 15 (gnr. 167, bnr. 522)
- DS2-591 i Skuteviksveien (gnr. 167, bnr. 804) ved nr. 11
- DS2-592 i bakgården til Bakkegaten 7 (gnr. 167, bnr. 715)

Punktene presenteres i den rekkefølgen som de ble undersøkt. Det henvises til **10 Dokumentasjon** for bilder av borelengdene i punktet DS2-592.

4.2.1 Borepunkt DS2-590

Borepunktet lå ved inngangen til parkeringsanlegget for Birkebeinergaten 15 m.fl. Dets koordinater var N6701670,73/Ø297476,93, og dagens asfaltoverflate lå 23,05 moh.

Den stratigrafiske sekvensen var som følger:

- 23,05-22,70 moh: asfalt over pukkk (intet materiale på boret)
- 22,70-21,60 moh: steinholdige masser – sikkert fyllmasser i byggegropen for nedkjørselen til parkeringsanlegget
- 21,60-ca. 20,45 moh: ifølge borelederen var det mykere masser, men det var intet materiale på boret på grunn av rystelser på veien oppover
- ca. 20,45-19,05 moh: kanskje morene – veldig lite materiale på boret på grunn av rystelser på veien oppover

Boring avsluttet ved 19,05 moh – det var ikke mulig å komme lenger nede med naverboret.

Fjelloverflaten lå 11,25 moh, ut fra totalsonderingen like ved.

Den samlede kulturlagstykkelsen var på 0 meter.

4.2.2 Borepunkt DS2-591

Borepunktet lå i Skuteviksveien ved nr. 11. Dets koordinater var N6701727,23/Ø297484,18, og dagens brosteinoverflate lå 23,90 moh.

Den stratigrafiske sekvensen var som følger:

- 23,90-23,60 moh: brostein over settesand og pukkk (intet materiale på boret)
- 23,60-ca. 22,80 moh: lysegul/grå sand med grus, noen småsteiner, litt leire, noe jernutfelling stedvis, og uten noen røde teglstykker; laget virket helt «rent» og kanskje nesten som en litt mindre kompakt form for morene, men det var til å bore igjennom
- ca. 22,80-22,20 moh: kanskje overgang til lysegrålig fin sand uten stort innhold av grus og småsteiner – lite materiale på boret på grunn av rystelser på veien oppover

Boring avsluttet ved 22,20 moh – det var ikke mulig å komme lenger nede med naverboret, kanskje på grunn av overgang til morene.

Fjelloverflaten lå 13,90 moh, ut fra totalsonderingen like ved.

Den samlede kulturlagstykkelsen var på 0 meter.

4.2.3 Borepunkt DS2-592

Borepunktet lå helt mot sørvest i bakgården til Bakkegaten 7. Dets koordinater var N6701745,285/Ø297498,114, og dagens asfaltoverflate lå 21,90 moh.

Moh fra	Moh til	Sjikt-nummer	Samme som sjiktnr.	¹⁴ C-datering/-funn/-prøver	Periode	PC	Beskrivelse av innhold
21,90	21,15	7700			Mod	D0	Asfalt (10 cm tykk) over blandet rubbel med steiner, røde teglstykker, og noe lysegrå/-brunlig veldig sandig jord imellom Oppbygging for forhøyet bakgård/parkeringsplass
21,15	ca. 19,90	7701			Mod	D0	Intet på boret – det måtte brukes slagboring for å komme igjennom; boreleder antok at det var veldig steinholdige masser Del av oppbygging for forhøyet bakgård/parkeringsplass
ca. 19,90	19,30	7702			Mod	D0	Lite på boret Løse, gråsvarte masser: mye sand, grus, og små biter av knust skifer, samt et par små røde teglstykker; uten organisk materiale Et lag som skiller seg ut – arkeologen har aldri sett noe lignende før Trolig moderne
19,30							Naverboring avsluttet i noe kompakt – trolig morene
13,90							Fjell (fra totalsondering)

Den samlede kulturlagstykkelsen var på 0 meter.

Sjiktolkning

Uaktuell.

5 Datering & funn

Verken funn eller prøver ble samlet inn.

6 Bevaringstilstand

Det ble ikke registrert avsetninger med organisk innhold. Dermed blir det ikke aktuelt med noen diskusjon av bevaringstilstand. Jordmassene er i umettet sone.

7 Konklusjoner

Det er blitt konstatert at automatisk fredete kulturminner ikke er til stede i de undersøkte borepunktene. Imidlertid har undersøkelsen bidratt med noen supplerende opplysninger om naturtopografien i nærområdet.

8 Summary

In early June 2021, an archaeologist from the Bergen office of the Norwegian Institute for Cultural Heritage Research (NIKU) investigated three auger drillings in connection with the Bergen Light Railway's projected line northwards to Åsane. No archaeological remains under statutory protection were encountered.

9 Henvisninger

Standard Norge 2009. Kulturminner. Krav til miljøovervåking og -undersøkelse av kulturlag.
Norsk Standard NS9451:2009. ICS 13.020.99: 91.010.99.

10 Dokumentasjon (NIKU)

- Kontekstopplysninger er i Intrasis-prosjektet Bybasen for Bergen (kontekstnumre f.o.m. 7700)
- 6 digitalbilder (både jpg- og raw-format, lastet inn i MUSIT sin Fotobase)

Fotoliste

Filnavn	Motiv	Opptaksdato	Sett mot	Fotograf	Strukturnr/Objektnr
Bf30056_NIKU_0001.JPG	Borepunkt DS2-590: oversiktsbilde	07.06.2021	SSV	Rory Dunlop	-
Bf30056_NIKU_0002.JPG	Borepunkt DS2-591: oversiktsbilde	07.06.2021	NØ	Rory Dunlop	-
Bf30056_NIKU_0003.JPG	Borepunkt DS2-591: lengden fra 23,90 til 22,90 moh	07.06.2021	-	Rory Dunlop	-
Bf30056_NIKU_0004.JPG	Borepunkt DS2-592: oversiktsbilde	07.06.2021	NNV	Rory Dunlop	-
Bf30056_NIKU_0005.JPG	Borepunkt DS2-592: lengden fra 21,90 til 21,15 moh	07.06.2021	-	Rory Dunlop	7700
Bf30056_NIKU_0006.JPG	Borepunkt DS2-592: lengden fra ca. 19,90 til 19,30 moh	07.06.2021	-	Rory Dunlop	7702

10.1 Foto (bare borelengdene i DS2-592)

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 147/2021

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736
Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112
Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens
gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00